

LIETUVOS RESPUBLIKOS
PROFESINIO MOKYMO ĮSTATYMO NR. VIII-450 2, 6, 11, 13, 14 17, 18, 20, 23, 26, 28, 29,
32, 33, 35, 36, 38, 39 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
IR LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO ĮSTATYMO NR. I-1489 12 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo Nr. VIII-450 2, 6, 11, 13, 14, 17, 18, 20, 23, 26, 28, 29, 32, 33, 35, 36, 38, 39 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas Nr. 1) ir Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 12 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas Nr. 2) parengti įgyvendinant Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“ darbus:

- 1.8.2 veiksmą „Pakeisti Profesinio mokymo įstatymą ir kitus poįstatyminius teisės aktus, siekiant atnaujinti priėmimo į valstybės finansuojamas vietas profesiniame mokyme planavimo metodiką, kuri remtųsi regionų bei nacionalinio poreikio ateities prognozėmis“;
- 1.8.5 veiksmą „Įveiklinti kompetencijų centrų sistemą, įgyvendinant nacionalinio mobilumo programą, užtikrinančią praktinio mokymo įgūdžių įgijimą sektoriniuose centruose ir PMĮ tinklaveiką“;
- 1.2.18 veiksmą „Atlikti švietimo politiką formuojančių ir įgyvendinančių institucijų, funkcijų, atsakomybių ir vadybos modelių peržiūrą, modernizuoti valstybines informacines sistemas, teikiančias analitinius duomenis“.

Įstatymo projekto Nr. 1 dalys taip pat sukuria prielaidas įgyvendinti 2020 m. sausio 31 d. Valstybinio audito ataskaitos „Ar profesinis mokymas organizuojamas efektyviai“ Nr. VAE-2 rekomendacijas:

- 3 rekomendaciją „Siekiant efektyvesnio valstybės išteklių naudojimo, tvarkyti valstybinių profesinio mokymo įstaigų tinklą taip, kad mažėtų nenaudojamas plotas, sektorinių praktinio mokymo centrų įranga būtų panaudojama intensyviau“;
- 7 rekomendaciją Tobulinant kompetencijų vertinimą ir pripažinimą, kad jis būtų tolygus ir skatintų mokytis visą gyvenimą, įdiegti vadinamąjį vieno langelio principą įvairiais būdais (formalioju, neformalioju, savišvietos ir darbo patirties) įgytų kompetencijų vertinimui ir pripažinimui“.

Rengti Įstatymų projektus paskatino Ekonominės bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) rekomendacijos Lietuvai (OECD (2021), OECD Skills Strategy Lithuania: Assessment and Recommendations, OECD Skills Studies, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/14deb088-en>), kurios parodė, kad dabartinio teisinio reguliavimo priemonėmis profesinio mokymo pasiūlos bei darbo rinkos poreikių neatitiktis išspręsti nepavyksta.

Profesinio mokymo įstatymo (toliau – Įstatymas) įgyvendinimo patirtis rodo, kad dabartinis priėmimo į profesinį mokymą planavimo ir priėmimo modelis pernelyg centralizuotas ir detalus (iki mokyklos lygmens), nepakankamai atliepia regioninių darbo rinkos poreikių ir profesinio mokymo plėtros (profesinio mokymo teikėjų tinklas, profesinio mokymo kokybė ir pan.) tendencijų. Praktika parodė, kad planavimas įgyvendinamas nepilna aprėptimi, t. y. atsisakyta planavimo pagal profesinio mokymo formas ir kvalifikacijas. Net ir eliminavus keletą elementų, planavimo procesas išliko sudėtingas ir nelankstus. Praktika parodė, kad nuo Įstatymo naujos redakcijos įsigaliojimo 2018 metais, įgyvendinti centralizuotai parengtą priėmimo planą be jo pakeitimų nepavyko nė vienais metais. Atskiriems regionams (apskritims) dažniausiai pakanka pagal konkrečias švietimo sritis suplanuotų vietų, tačiau plano keitimo poreikis atsiranda mokymo įstaigų lygmenyje. Tokių

neatitikimų nėra galimybės išspręsti gerinant planavimo procesą, nes būsimi mokiniai turi teisę patys pasirinkti norimą švietimo sritį (programą) ir konkrečią profesinio mokymo įstaigą pagal savo poreikius. Tikimasi, kad aktyviau rinktis darbo rinkos poreikius atitinkančias profesinio mokymo programas paskatinti gali steigiamos tikslinės stipendijos. Priėmimo plano keitimas ar vietų perkėlinėjimas tarp profesinio mokymo įstaigų yra imlus laikui ir žmogiškiesiems ištekliams darbas, todėl reikėtų mažinti planavimo proceso sąnaudas, nepakenkiant šio proceso efektyvumui ir nesukeliant neigiamo poveikio šalies ir regionų poreikių tenkinimui.

Vyriausybės nutarimas atspindi visos Lietuvos (nedalinant skaičių pagal regionus) darbo rinkos poreikius (darbo jėgos paklausą) pagal ūkio sektorius, remiasi Nacionalinės žmogiškųjų išteklių stebėsenos (NŽIS) sistemos, kuri pagrįsta ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus (EVRK) rezultatais. Švietimo, mokslo ir sporto ministro tvirtinamas įsakymas parodo, kaip planuojama atliepti paklausą laikantis Vyriausybės patvirtinto preliminarus priėmimo skaičiaus pasitelkiant profesinio mokymo sistemą. Lyginant Vyriausybės nutarimą ir švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymą, ekonominės veiklos rūšių transformacija į švietimo sritis nėra lengvai suprantama dėl skirtingų klasifikatorių. Svarbu pažymėti, kad nėra galimybės atsekti planavimo veiksmingumą, t. y. kiek priimtų asmenų įsidarbina pagal Vyriausybės nustatytus skaičius pagal ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus sektorius.

Įstatymo projekto Nr. 1 tikslai:

- 1) spręsti pasiūlos ir paklausos derinimo problemas, kylančias planuojant bei įgyvendinant priėmimą į profesinį mokymą;
- 2) užtikrinti į regionų poreikį orientuotą kvalifikacijų pasiūlą, suteikiant daugiau galių ją formuoti profesinio mokymo įstaigos tarybai (kolegialiai valdymo institucijai);
- 3) didinti profesinio mokymo prieinamumą ir priėmimo lankstumą;
- 4) įtvirtinti aiškią profesinio mokymo finansavimo sistemą;
- 5) patikslinti materialinės paramos ir stipendijų skyrimą, neformaliojo profesinio mokymo reglamentavimą ir kitas nepakankamai aiškias galiojančio Įstatymo nuostatas.

Įstatymo projekto Nr. 1 uždaviniai:

- 1) siekiant planavimo skaidrumo ir aiškumo, įteisinti vieną – Lietuvos švietimo klasifikatorių – priėmimui į valstybės finansuojamas profesinio mokymo vietas planuoti;
- 2) siekiant planuoti geriau regionų poreikį atliepiančių kvalifikacijų pasiūlą, patikėti ją planuoti profesinio mokymo įstaigų taryboms;
- 3) siekiant priėmimo į profesinį mokymą lankstumo preliminarų skaičių nustatyti dvejiems metams ir įteisinti galimybę perkelti dalį planuotų vietų, kurių nepasirinko stojantieji, į kitas švietimo sritis;
- 4) aiškiau reglamentuoti profesinio mokymo priėmimą į profesinį mokymą, finansavimą iš valstybės biudžeto ar savivaldybių biudžetų, neformalųjį profesinį mokymą, atsisakyti neaktualių nuostatų;
- 5) atsisakyti Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijai nebūdingų politikos įgyvendinimo funkcijų.

Kartu yra teikiamas Įstatymo projektas Nr. 2, kurio tikslas suderinti abiejų teikiamų įstatymų nuostatas, reglamentuojančias pirminį profesinį mokymą.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymų projektų iniciatorė – Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Įstatymų projektus parengė Švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

3. Kaip šiuo metu reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Įstatymo 2 straipsnio 8 dalis nustato, kad pirminis profesinis mokymas yra skirtas tik pirmai kvalifikacijai įgyti. Pirminis profesinis mokymas apibrėžiamas per siaurai, t. y. vien tik įskaičiuojant pirmąją kvalifikaciją.

Pirminio profesinio mokymo esmė – suteikti asmeniui žinių, ugdyti gebėjimus, įgūdžius, formuoti nuostatas taip, kad parengtas asmuo būtų konkurencingas darbo rinkoje ilgą laiką.

Pirminio profesinio mokymo programos skiriasi nuo tęstinio profesinio mokymo programų platesniu turiniu, didesniu dėmesiu bendrųjų kompetencijų ugdymui ir ilgesniu įgyvendinimo laiku, todėl jos atitinka jaunų asmenų poreikius, taip pat mažiau konkurencingų asmenų poreikius. Europos šalių praktika rodo, kad ugdant jaunas asmenis ypač daug dėmesio skiriama bendrųjų kompetencijų ugdymui. Pažymėtina, kad pirminis mokymas dabar neapima ir nepilnamečių asmenų, kurie, baigę profesinio mokymo programą kartu su pagrindiniu išsilavinimu, pageidauja įgyti dar vieną kvalifikaciją kartu mokydamiės pagal vidurinio ugdymo programas ir asmenų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, kurie įgiję kvalifikaciją siekia įgyti dar vieną kartu mokydamiės pagal bendrojo ugdymo programas.

Į mažiau konkurencingų asmenų, kuriems dabartinė pirminio mokymo sąvoka riboja pirminio profesinio mokymo prieinamumą, grupę patenka asmenys, kurie kvalifikaciją įgijo baigę itin trumpas formaliojo profesinio mokymo programas. Svarbu pažymėti, kad ilgainiui labai pasikeitė profesinio mokymo programų turinys ir apimtis, dalis anksčiau rengtų kvalifikaciją suteikiančių profesinio mokymo programų, kurių trukmė matuojama savaitėmis, mėnesiu ar pan., pastaraisiais metais tapo moduliais, dabar suteikiančiais kompetenciją, t. y. tik dalį kvalifikacijos. Tai reiškia, kad tokias programas baigusiems asmenims sunkiau konkuruoti darbo rinkoje, o valstybė į jų ženkliai trumpesnę mokymąsi finansavo atitinkamai mažiau. Nacionalinės švietimo agentūros duomenis 2021–2022 m. kartu su kvalifikacija įgyti vidurinį išsilavinimą siekė 15 637 asmenys, iš jų 2 242 buvo asmenys nuo 20 iki 60 metų.

Tęstinio profesinio mokymo programų tikslas – sudaryti galimybę mokytis visą gyvenimą, taip pat siekiama, kad asmuo galėtų greičiau patekti į darbo rinką, todėl šių programų turinys yra siauresnis, mažiau laiko skiriama bendrosioms kompetencijoms ugdyti, o programoms įgyvendinti skiriama mažiau valandų (1 kreditui – 18 valandų, kai pirminiame mokyme – 22 val.) ir šios programos yra skirtos suaugusiems asmenims ir tik iš dalies atliepia anksčiau minėtų asmenų poreikius.

Per siaurai apibrėžiamas pirminis mokymas apriboja jautrių, mažiau konkurencingų asmenų grupių prieinamumą prie pirminio profesinio mokymo.

Įstatymo 2 straipsnio 9 dalies nuostatos, kad mokymo organizavimas gali vykti tik paties profesinio mokymo teikėjo patalpose, riboja galimybes profesinio mokymo teikėjui sudaryti sąlygas mokytis kitose aplinkose, pvz., sektoriniuose praktiniuose mokymo centruose, kad būtų užtikrintas kokybiškas profesinis mokymas ir asmenys kvalifikacijai reikalingas kompetencijas galėtų įgyti modernia praktinio mokymo įranga aprūpintuose sektoriniuose praktinio mokymo centruose. Be to, vienas iš modulių profesinio mokymo programų reikalavimų yra tas, kad baigiamasis formaliojo profesinio mokymo programos modulis būtų įgyvendinamas realioje darbo vietoje, Šis reikalavimas liktų neįgyvendintas, nepakeitus nuostatos, jog mokymo organizavimas gali vykti tik paties profesinio mokymo teikėjo patalpose.

Viena iš Valstybės kontrolės 2020 m. rekomendacijų Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai – siekti efektyvesnio valstybės išteklių naudojimo. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai pavedus, profesinio mokymo įstaigos parengė priemonių planus dėl sektorinių praktinio mokymo centrų (toliau – SPMC) įveiklinimo. Sektoriai praktinio mokymo centrai pastatyti iš ES struktūrinių fondų lėšų. Visi SPMC taip pat gauna pajamas, kurias panaudoja įrangai atnaujinti, jai įsigyti ir kitiems tikslams. Siekiama, kad sektorinių praktinio mokymo centrų infrastruktūra naudotųsi išorės vartotojai: aukštųjų mokyklų studentai, įmonių atstovai. Profesinio mokymo įstaigos, dalindamosi gerąja patirtimi, sprendžia, atranda būdus, kad įranga būtų panaudojama kuo intensyviau.

Įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 3 punkte įrašytos specialiojo ugdymo programos, nors tokios programos nėra vykdomos jau daug metų, todėl formuluotė yra tikslintina. Be to, Įstatymo 6 straipsnio 1 dalis neapima asmenų, kurie, įgiję pirmąją kvalifikaciją kartu su pagrindiniu išsilavinimu, pageidauja siekti kitos kvalifikacijos kartu su viduriniu išsilavinimu, nors tokia galimybė įteisina galiojančio Įstatymo 18 straipsnio 12 dalis, 37 straipsnio 1 dalies 1 punktas. Atkreiptinas dėmesys, kad šiems jauniems asmenims tinkamesnis pirminis, o ne tęstinis profesinis mokymas, nes jiems reikia daugiau bendrųjų kompetencijų, kurioms ugdyti, mokantis pagal

pirminio profesinio mokymo programas, skiriama daugiau mokymosi laiko ir dėmesio, o tęstinio profesinio mokymo programos kartu su vidurinio ugdymo programomis nėra tinkamos nes jos neatitinka jauno amžiaus asmens brandumo, yra trumpesnės nei pirminio profesinio mokymo programos, taip pat akcentuotina, kad nebūtų galimybės suformuoti tokių asmenų grupių, nes šiuo metu tokie atvejai būna tik pavieniai, o tai išbrangina mokymą.

6 straipsnyje nedaroma išlygų asmenims, kurie kvalifikaciją įgijo besimokydami pagal anksčiau vykdytas trumpesnes nei 20 mokymosi kreditų ar joms prilyginamas profesinio mokymo programas, nors suprantama, kad tokių kvalifikacijų vertė neatitinka vertės kvalifikacijos, kuri įgyjama baigus pirminio profesinio mokymo programą.

Praktika parodė, kad į profesinį mokymą mokytis ateina asmenų, kurie prieš keletą metų yra baigę profesinio mokymo programą, kuri suteikė dvi arba tris kvalifikacijas (arba, pavyzdžiui, baigę tik traktorininko programą, kuri dabar prilyginama kompetencijai, o anksčiau – kvalifikacijai, arba profesinio mokymo programą kartu su traktorininko programa). Manytina, kad esant anksčiau paminėtų atvejų tikslinga nustatyti, kad būtent tokiems asmenims suteikiama teisė mokytis pagal pirminio profesinio mokymo programą.

Mokinių registro duomenimis, 161 mokytis pagal profesinio mokymo programas pageidaujantis asmuo nurodė anksčiau baigtas profesinio mokymo programas, kurių trukmė iki 3 mėnesių, iš jų 91 pasirašė mokymo sutartį. Prašymus priimti mokytis pagal profesinio mokymo programas pateikė 178 asmuo, baigęs 26 profesinio mokymo programas, suteikiančias daugiau nei vieną kvalifikaciją, iš jų mokymo sutartį sudarė 99 asmenys.

Įstatymo 6 straipsnio 4 dalyje yra nustatyta, kad mokiniui mokantis pagal profesinio mokymo programą, bendrojo ugdymo technologijų dalykų ar profesinio mokymo programų moduliai įskaitomi švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka, poreikis atsisakyti nuostatos dėl bendrojo ugdymo technologijų dalykų užskaitymo tęsiant mokymąsi pagal profesinio mokymo programą, atsirado dėl to, kad realiai įgyvendinti nėra galimybės, nes technologijų bendrųjų programų turinys nebuvo ir nėra suderintas su profesinio mokymo programų turiniu, kadangi profesinio mokymo programos rengiamos vadovaujantis atitinkamo sektoriaus profesiniais standartais (iki jų – profesinio rengimo standartais), t. y. profesinio mokymo programoje numatomos tos kompetencijos, kurių reikia atitinkamai kvalifikacijai įgyti, technologijų bendrosiose programose siekiama kitų tikslų – ugdomas technologinis raštingumas, verslumas, bendrosios kompetencijos. Šios Įstatymo nuostatos reikia atsisakyti dar ir dėl to, kad atnaujinus bendrąsias programas, kurias mokyklos pradės diegti nuo 2023 m. rugsėjo 1 d., keičiasi vidurinio ugdymo programos dalykų sąranga, todėl Įstatyme toliau būtų vartojamas nekreiptinas bendrųjų programų pavadinimas.

Įstatymo 11 straipsnis neapima visų atvejų, kuriais asmuo laikomas įgijęs pirmąją kvalifikaciją, todėl riboja tam tikrų asmenų grupių galimybę įgyti pirmąją kvalifikaciją. Įrašyta sąlyga, kad asmuo pirmąją kvalifikaciją įgijo kartu su pagrindiniu išsilavinimu ir kita – kartu su viduriniu išsilavinimu mokantis nuosekliai (arba nenutraukęs mokymosi), yra perteklinė ir ribojanti prieinamumą, nes mokymosi nuoseklumą reguliuoja kiti teisės aktai. Jauni asmenys kartais priversti dėl ekonominių priežasčių ir kartais metus padirbėję, nori grįžti, tačiau trukdo įstatymu nustatytas ribojimas.

Įstatymo 13 straipsnio 7 dalis, reglamentuojanti valstybės finansuojamos vietos išlaikymą asmeniui profesinio mokymo programos keitimo atveju, įrašyta ne vietoje, nes ji neatitinka straipsnio pavadinimo („Profesinių standartų ir profesinio mokymo programų rengimas ir tvirtinimas“). Manytina, kad 7 dalyje įteisinta nuostata, leidžianti keisti programą tik toje pačioje švietimo srityje, riboja pasirinkimo galimybę arba net paskatina asmenis nutraukti mokymąsi. Pagal Švietimo valdymo informacinėje sistemoje (toliau – ŠVIS) pateiktus duomenis, 2021–2022 m. m. pagal pirminio profesinio mokymo programas mokėsi 35 993 mokiniai, profesinio mokymo įstaigas paliko 7 980 mokinių, iš jų 96 perėjo į kitas profesinio mokymo įstaigas, 104 perėjo į bendrojo ugdymo mokyklas, mokslą nutraukė dėl nepažangumo 633, dėl kitų priežasčių 7 162 asmenys. Kasmet Švietimo, mokslo ir sporto ministerija gauna prašymų leisti keisti pasirinktą profesinio mokymo programą vos tik pradėjus mokytis, nes mokiniai supranta klydę pasirinkdami, kartais

programa neatitinka gebėjimų ar pomėgių ir pan. Atkreiptinas dėmesys, kad dalis tokių asmenų yra nepilnamečiai, stokojantys brandumo ir gyvenimiškos patirties. Jų pageidaujama kita programa ne visada priskiriama tai pačiai švietimo sričiai, kurioje mokėsi mokinys, todėl Įstatymu nustatytas ribojimas rinktis tos pačios srities programas neatitinka asmens interesų. Netiksli ir praktikoje sunkiai įgyvendinama šio straipsnio dalies nuostata, kad asmuo, keisdamas pasirinktą profesinio mokymo programą, nepraranda valstybės finansavimo likusios dalies (užuoat nustačius, kad jam paliekama teisė į valstybės finansuojamą vietą). Detaliu likusios dalies skaičiavimui reikalingos papildomos laiko ir darbo sąnaudos. Toks reikalavimas atrodytų neproporcingas ir neskatina asmenų išlikti profesiniame mokyme.

Įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje, 14 straipsnyje, 26 straipsnio 1 dalies 3 punkte ir 26 straipsnio 1 dalies 13 bei 15 punktuose Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai pavestos formaliojo profesinio mokymo licencijavimo funkcijos, kurios yra nebūdingos Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai funkcijos, sukeliančios papildomą administracinę naštą, ir jos pavestos nenustatytam terminui. Vyriausybės įstatymo 29 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad valstybės politikos įgyvendinimo funkcijos ministerijoms gali būti pavestos tik įstatymų nustatytais atvejais ir nustatytam terminui. Šiuo atveju būtų tikslinga Profesinio mokymo įstatymu Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai nustatytos funkcijos atsisakyti, pavedant jas vykdyti švietimo mokslo ir sporto ministro įgaliotai įstaigai – Studijų kokybės vertinimo centrui (toliau – SKVC). SKVC, būdama viešojo administravimo institucija, vykdo viešojo administravimo veiklą, t. y. dalyvauja švietimo valdyme ir teikia administracines paslaugas. Šiuo metu SKVC viena iš daugelio atliekamų funkcijų yra susijusi su aukštųjų mokyklų, siekiančių gauti leidimą vykdyti studijas ir su studijomis susijusią veiklą, vertinimu, pateiktų dokumentų nagrinėjimu, vertinimo išvadų parengimu. Licencijavimas taip pat yra administracinė paslauga. Ši funkcija susijusi su dokumentų nagrinėjimu, sprendimo dėl licencijos, suteikiančios teisę vykdyti formaliojo profesinio mokymo veiklą, priėmimu, informacijos teikimu. Tiek leidimas, tiek licencija yra dokumentas, kuriuo suteikiama teisė vykdyti veiklą, atlikus išankstinį pasirengimo vykdyti veiklą, vertinimą.

Įvertinus Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos žmogiškuosius resursus ir SKVC funkcijas, svarstoma pareigybę, susijusią su licencijų išdavimu ir kita su licencijavimu susijusia veikla, iš Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos perkelti į SKVC.

Reaguojant į Vyriausybės Teisės grupės pastabą, pabrėžtina, kad šiame ir kituose Įstatymo straipsniuose nuosekliai vartojama „fizinis asmuo/juridinis asmuo“ įvardinant profesinio mokymo teikėjus, o kai kalbama apie mokinį, vartojama sąvoka „asmuo“.

Įstatymo 14 straipsnyje įrašyta nuostata „vykdyti profesinį mokymą ir (ar) su profesiniu mokymu susijusią veiklą“ yra klaidinanti ir neįgyvendinama, nes su profesiniu mokymu susijusi veikla negali būti vykdoma nevykdant profesinio mokymo.

Įstatymo 14 straipsnyje nenustatytos licencijų turėtojų teisės ir pareigos, nors tai turėtų būti įstatymo, o ne įstatymą įgyvendinančių teisės aktų nuostata, kaip yra šiuo metu.

Įstatymo 17 straipsnio 2 dalies 4 punktas apibrėžia tarybos (valstybinės ar savivaldybės profesinio mokymo įstaigos kolegialus valdymo organo) funkciją nustatyti bendrą mokymosi vietų skaičių, tačiau tokia funkcija nepakankama decentralizuojant priėmimo planavimą, siekiant jį priartinti prie regionų poreikių, siekiant stiprinti profesinio mokymo įstaigų savarankiškumą. Profesinio mokymo tarybos veikia visose 44 profesinio mokymo įstaigose, kuriose Švietimo, mokslo ir sporto ministerija įgyvendina valstybės kaip savininkės ar dalininkės teises ir pareigas. Šių tarybų sudėtyje yra 4 socialinių partnerių atstovai, 1 regiono plėtros tarybos atstovas, 3 profesinio mokymo įstaigos atstovai. Šioms taryboms galėtų būti suteikta daugiau galių derinant regiono darbo rinkos poreikius atliepiančią priėmimo planavimą nustatant valstybės finansuojamų ir nefinansuojamų mokymosi vietų, į kurias planuoja vykdyti ateinančių metų priėmimą, skaičių pagal Lietuvos švietimo klasifikatoriuje nustatytas sritis ir profesinio mokymo programas, ką padaryti centralizuotai sudėtinga ir mažiau tikslu. Atliktame didesnio poveikio teisės aktų projektų poveikio vertinime daroma prielaida, jog „decentralizavus ir supaprastinus priėmimo planavimo procedūras, pagerėtų planavimo lankstumas ir galimybės geriau atliepti regioninius poreikius, padidėtų vietos valdžios regionuose ir pačių profesinio mokymo įstaigų atsakomybė už planavimo kokybę“.

Įstatymo 17 straipsnio 14 dalis numato profesinio mokymo įstaigos vadovo nušalinimo galimybę nukreipiant į Švietimo įstatymą. Derinant su Švietimo įstatymo pakeitimo projektu, ši dalis turi būti keičiama.

Įstatymo 17 straipsnio 4, 6 ir 17 dalys turi būti taisomos redakciniu aspektu dėl netinkamų nuorodų į kitas straipsnio dalis, netinkamo skaičių įvardijimo ir regionų plėtros tarybų sąvokos.

Įstatymo 18 straipsnio 1 dalis reglamentuoja preliminarus atitinkamais metais priimamų į profesinio mokymo įstaigas mokinių skaičiaus nustatymą. 1 dalyje įrašyta, kad priimamųjų skaičius nustatomas pagal Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių (toliau – EVRK). Pasirinktas klasifikatorius vietoms nustatyti labai apsunkina planavimo eigą ir negali būti pritaikomas be priėmimui nustatytų vietų konvertavimo į Lietuvos profesijų klasifikatorių, o iš jo – į Lietuvos švietimo klasifikatorių, kuriame klasifikuojamos profesinio mokymo programos, į kurias vykdomas priėmimas. EVRK skirtas kitiems – statistiniams – tikslams ir nėra suderintas su Lietuvos švietimo klasifikatoriumi, nėra patikimos ir veiksmingos metodologijos duomenims perkelti iš vieno klasifikatoriaus į kitą. (Pavyzdžiui, Vyriausybė preliminarų skaičių Ekonominių veiklos rūšių klasifikatoriaus srityje „Švietimas“ patvirtina 1 tūkst. vietų, o šios vietos pagal Lietuvos profesijų klasifikatorių reiškia mokyklose, darželiuose ir kitose švietimo veiklas vykdančiose įstaigose vairuotojų, stalių, virėjų darbo vietas ir t. t. Pagal Lietuvos švietimo klasifikatorių šias vietas reikia perkelti atitinkamai į transporto, architektūros ir statybos bei paslaugų sritis.) Nėra visiškai aišku, kokių vietų skaičių tvirtina Vyriausybė naudojant įstatymu įteisintą klasifikatorių, be to, nustatytų skaičių mokslo metų pusmečių balansas konvertavimas yra neveiksmingas ir labai apsunkina priėmimo planavimą. Pastebėtina, kad nėra galimybės atsekti, kiek priimtų pagal šį nutarimą asmenų įgijo kvalifikaciją, baigdami profesinio mokymo programas (klasifikuojamas pagal Lietuvos švietimo klasifikatorių), ir įsidarbino įmonėse, įstaigose, kurios klasifikuojamos pagal EVRK sritį. Perėjimas prie ilgesnio - dviejų metų priėmimo planavimo laikotarpio – neturėtų neigiamo poveikio galutiniams profesinio mokymo rezultatams, tačiau sumažintų planavimo proceso dalyvių sąnaudas. Išsamiau ši situacija išnagrinėta ir pateikta atliktame didesnio poveikio teisės aktų projektų vertinime.

Atkreiptinas dėmesys, kad praktikoje pasiteisino priėmimas į profesinio mokymo įstaigas, vykdomas vasario mėnesį. 2022 metų priėmimo į profesinio mokymo įstaigas žiemos etape su 21 profesinio mokymo įstaiga sudarytos 1 007 mokymo sutartys (2021 m. – 1 040 sutarčių) dėl 96 profesinio mokymo programų. Žiemos etapo priėmimas turi prasidėti vasario mėnesio pirmosiomis dienomis tam, kad būtų išlaikomas, šis laikas tinkamas ir po pirmojo pusmečio išskrintantiems iš studijų programų asmenims pakviesti į profesinį mokymą. Dėl to Įstatymo 18 straipsnio 1 dalyje nustatyta preliminarus skaičiaus tvirtinimo data – vasario 2 d. – yra pernelyg vėlyva, tačiau jos daug ankstinti taip pat negalima dėl pakankamai ilgo derinimo su kitomis institucijomis proceso. (Spalio 1 d. užfiksavus einamųjų metų priimtųjų mokyti skaičius, profesinio mokymo įstaigos pradeda planuoti, kokias profesinio mokymo programas ketina siūlyti kitų metų stojantiejiems. Iki lapkričio mėn. profesinio mokymo įstaigų tarybos (kolegialaus valdymo organas) patvirtina įstaigos planuojama bendrą priimamų mokinių skaičių, gruodžio mėnesį siūlymus dėl priėmimo teikia regionų plėtros tarybos. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, įvertinusi nacionalinės žmogiškųjų išteklių stebėsenos informaciją, regionų plėtros tarybų siūlymus ir valstybės finansines galimybes, rengia, derina su kitomis ministerijomis ir teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybei tvirtinti priimamų į profesinio mokymo įstaigas mokinių preliminarų skaičių. Iki sausio 20 d. turėtų būti priimamas Vyriausybės nutarimas.)

Įstatymo 18 straipsnio 2 dalis nepakankamai tiksliai reglamentuoja valstybės finansuojamų ir nefinansuojamų profesinio mokymo vietų nustatymą, nes priėmimas vykdomas pagal profesinio mokymo programas, o ne kvalifikacijas. Tą pačią kvalifikaciją įgyti galima mokantis pagal kelias profesinio mokymo programas, kuriose yra apibrėžti reikalavimai asmenų išsilavinimui, įrašyta, jei ji įgyvendinama kartu su bendrojo ugdymo programa. Įstatyme neregamentuojamas priėmimas į kitas švietimo įstaigas (kolegijas, gimnazijas, daugiafunkcį centrą), jau ne vienus metus vykdančias formalųjį pirminį ir tęstinį profesinį mokymą. Praktikoje nebuvo įgyvendinta nuostata dėl profesinio mokymo vietų nustatymo pagal profesinio mokymo formas, o sektoriai profesiniai

komitetai neįgyvendino Įstatymu pavestos funkcijos ir per 5 metus nepateikė nė vieno siūlymo dėl galimybių vykdyti profesinį mokymą pameistrystės būdu. Manytina, kad dauguma sektoriinių komitetų negali disponuoti visa reikiama informacija apie sektorių, nėra pajėgūs atstovauti visam sektoriui bei įgyvendinti Įstatymu pavestą funkciją ir pateikti siūlymų. Pažymėtina, kad ne visos atitinkamo sektoriaus įmonės, ypač smulkios ir vidutinės įmonės, priklauso asocijuotoms tų sektorių organizacijoms. Įstatymo įgyvendinimo patirtis rodo, kad dabartinis planavimo procesas yra sudėtingas, pernelyg detalus, neleidžia lanksčiai reaguoti į regioninius darbo rinkos poreikius. Priėmimo plano keitimas ar vietų perkėlimas tarp profesinio mokymo įstaigų yra imlus laikui ir žmogiškiesiems ištekliams darbas.

Įstatymo 18 straipsnio 4 dalis nustato prievolę kiekvienais metais skelbti stojančiųjų į profesinio mokymo valstybės finansuojamas vietas konkursinės eilės sudarymo tvarką. Ši tvarka, kaip ir kiti teisės aktai, yra paviešinta ir, skirtingai nei stojančiųjų į studijų vietas, konkursinės eilės sudarymo tvarka, kasmet nesikeičia, todėl tikslingiau būtų nustatyti terminą iki priėmimo, kuomet tvarka negali būti keičiama.

Įstatymo 18 straipsnio 5 dalyje nepaminėtos savivaldybių profesinio mokymo įstaigos, nors kituose įstatymo straipsniuose jos įrašytos, taip pat neįrašytos kitos valstybinės ar savivaldybių švietimo įstaigos, vykdančios valstybės finansuojamas formaliojo profesinio mokymo programas. Šiuo metu valstybės finansuojamas formaliojo profesinio mokymo programas vykdo Trakų r. Aukštadvario gimnazija, Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegija, Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija, Vilniaus Verkių mokykla-daugiafunkcis centras.

Įstatymo 18 straipsnio 6 dalis nustato, kad valstybės finansuojamos vietos profesinio mokymo įstaigoms tenka pagal stojančiųjų pasirinkimą, neviršijant švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyto valstybinėms profesinio mokymo įstaigoms bendro vietų skaičiaus, tačiau pagal bendrą mokymosi vietų skaičių pagal 17 straipsnio 2 dalies 4 punktą nustato profesinio mokymo įstaigos taryba, todėl profesinio mokymo tarybai dėl vietų nustatymo reikia aiškesnių ir neprieštarinčių Įstatymo nuostatų.

Įstatymo 18 straipsnio 7 dalyje nustatytas reikalavimas tvirtinti galutinį vietų skaičių vertintinas kaip perteklinis, nes bet kurios dienos statistiniai duomenys pasiekiami iš Nacionalinės švietimo agentūros registrų, o Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacija bendrajam priėmimui organizuoti (LAMA BPO) fiksuoja ir teikia stojančiųjų skaičius etapais / programomis / švietimo sritimis / profesinio mokymo įstaigomis.

Įstatymo 18 straipsnio 8 dalis nustato, kad priėmimas mokytis į valstybės finansuojamas neformaliojo profesinio mokymo vietas vykdomas Vyriausybės nustatyta tvarka, tačiau manytina, kad perdėm smulkmeniškų tvarkų tvirtinimas apkrauna Vyriausybės darbą, be to, norima mažinti Vyriausybės lygiu tvirtinamų teisės aktų skaičių ir efektyvinti teisėkūrą. Atsižvelgiant į tai, tokią tvarką galėtų nustatyti švietimo, mokslo ir sporto ministras. Pabrėžtina ir tai, kad ši nuostata nebuvo įgyvendinta.

Įstatymo 18 straipsnio 12 dalyje, nustatančioje priėmimą į tęstinį mokymą, nustatytas, manytina, perteklinis reikalavimas dėl mokymosi nuoseklumo, nes praktikoje yra atvejų, kai asmenys kvalifikacijos siekia mokydami su pertraukomis arba moduliais, kas yra patogu ir atitinka asmenų pageidavimą greitai besikeičiančioje darbo rinkoje. Be to, Įstatymas nenumato galimybės įgyti kvalifikaciją mokantis pagal pirminio profesinio mokymo programas asmenis, kurie įgijo kvalifikaciją besimokydami pagal labai trumpas profesinio mokymo programas, kurios buvo įteisintos iki modulinį programų. Tai neproporcingai riboja valstybės finansuojamų formaliojo profesinio mokymo vietų prieinamumą asmenims, kurie yra įgiję kvalifikaciją baigdami itin trumpas formaliojo profesinio mokymo programas, kurių apimtis kreditais gali būti prilyginama kompetenciją suteikiantiems profesinio mokymo programų moduliais, todėl yra nepakankamai konkurencingi darbo rinkoje.

Įstatymo 20 straipsnis nedera su Švietimo įstatymu dėl netiksliai vartojamos sąvokos, apibrėžiančios asmenis, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių. Įstatymas turi reglamentuoti asmenų, turinčių ne specialiųjų, o specialiųjų ugdymosi poreikių, atsirandančių dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų profesinį mokymą. (Specialiųjų poreikių asmenys yra platesnė sąvoka, išeinanti už

ugdymo ir mokymo ribų ir tai, manytina, kad rūpintis kitais poreikiais yra kitos – Socialinės apsaugos ir darbo – ministerijos kompetencija.) 20 straipsnio 2 punkte nenumatyta galimybė asmenims, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, atsirandančių dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų. Pritaikyti profesinio mokymo programų modulius pagal mokinio galias reikia tais atvejais, kai mokinys turi dėl intelekto sutrikimų (dėl kitų sutrikimų mokymo turinys nėra pritaikomas). Nacionalinės švietimo agentūros duomenimis 2021 m. spalio 1 d. pagal pritaikytas profesinio mokymo programas mokėsi 1248 mokiniai iš 1782 mokiniai, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų.

Įstatymo 23 straipsnio 1 dalies 2 punkte, nustatančiame pažymėjimo išdavimą, numatyta, kad pažymėjimas išduodamas asmeniui, baigusiam profesinio mokymo programos modulį, ir nenumatyta, kad pažymėjimas gali būti išduodamas ir neformaliąją profesinio mokymo programą baigusiam asmeniui, nes neformaliojo būdu įgytos kompetencijos gali būti pripažįstamos kaip kvalifikacija ar jos dalis.

26 straipsnio 2 dalyje dalis įrašytų nuostatų kartoja kitų Įstatymo straipsnių nuostatas (plačiau šio aiškinamojo rašto 4 dalyje), todėl tikslinga tokių nuostatų atsisakyti. Įstatymo 26 straipsnio 2 dalies, nustatančios švietimo, mokslo ir sporto ministro įgaliojimus, 5 punkte įrašytos nuostatos dėl galimybės užskaityti bendrojo ugdymo technologijų dalykų, profesinio mokymo programą, profesinius standartų ir profesinio mokymo modulius, keistinos, nes bendrojo ugdymo technologijų dalykų užskaitymas, perėjus nuo dalykinių prie modulinį profesinio mokymo programų vykdymo nebeaktualus ir praktikoje neįgyvendinamas ir, be kita ko, bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo programų turinys nesuderintas, kad būtų galimas užskaitymas, mokantis toliau pagal profesinio mokymo programą, taip pat perteklinė ir praktikoje neįgyvendinama nuostata dėl profesinių standartų užskaitymo. Baigta profesinio mokymo programa ar jos modulis vertinami kaip ankstesni mokymosi pasiekimai, todėl gali būti užskaitomi keičiant arba tęsiant mokymąsi pagal formaliojo profesinio mokymo programas, skirtas pirminiam ar tęstiniam profesiniam mokymui.

Įstatymo 26 straipsnio 1 dalies 5, 11, 12 punktų, 2 dalies 7, 11, 13 punktų, 28 straipsnio 1 dalies 1 punkto, 2 dalies 3 punkto, 29 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatos, reglamentuojančios tam tikrų subjektų įgaliojimus, susijusius su profesinio mokymo finansavimu, pakartoja Įstatymo 36 straipsnio nuostatas, todėl jų tikslinga atsisakyti.

Įstatymo 28 ir 29 straipsniuose nustatyti įgaliojimai ne tik atitinkamiems ministrams, bet ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai bei Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai.

Įstatymo 32 straipsnyje nustatyti viešosios įstaigos Vyriausybės strateginės analizės centro įgaliojimai. Siūlome keisti straipsnio pavadinimą, nenurodant konkretaus įstaigos pavadinimo.

Įstatymo 33 straipsnio 2 dalis nustato savivaldybės vykdomosios institucijos įgaliojimus, kuri pagal dabar veikiančio Lietuvos vietos savivaldos įstatymo 3 straipsnio 3 dalies 2 punktą yra savivaldybės administracijos direktorius, savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojas (pavaduotojai) (kai ši (šios) pareigybė (pareigybės) steigiama (steigiamos) ir kai šiai (šioms) pareigybei (pareigybėms) suteikiami vykdomosios institucijos įgaliojimai), turintys viešojo administravimo įgaliojimus, todėl siūloma tikslinti Įstatymo 33 straipsnio 2 dalies 2 punktą, siekiant suderinti su Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 pakeitimo įstatyme Nr. XIV-1268, kuris įsigalioja 2023 m. balandžio 1 d., numatytomis savivaldybės vykdomosios valdžios – mero – funkcijomis.

Įstatymo 35 straipsnis nustato lėšas, iš kurių finansuojamos profesinio mokymo įstaigos, tačiau šio straipsnio nuostatos nepakankamai nuoseklios (iš esmės vardinami lėšų šaltiniai, tačiau yra ir lėšų paskirtį nurodančių nuostatų) ir nepakankamai išsamios (išvardijami ne visi svarbūs lėšų šaltiniai).

Įstatymo 36 straipsnyje reglamentuojamas profesinio mokymo finansavimas valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų lėšomis, tačiau jame yra prieštarų ar nepakankamai apibrėžtų nuostatų.

Įstatymo 13 straipsnio 7 dalyje, 36 straipsnio 1 ir 3 dalyse yra minima sąvoka „profesinio mokymo kaina“, tačiau ji nėra apibrėžta, dubliuojasi su kitomis įstatyme vartojamomis sąvokomis

(„užmokestis už profesinį mokymą“) ir nepakankamai dera su nuostatomis, reglamentuojančiomis valstybės biudžeto lėšų skyrimą profesiniam mokymui.

Įstatymo 36 straipsnio 1 ir 16 dalyse nustatyta, kad valstybės biudžeto lėšos skiriamos valstybės paskoloms arba valstybės remiamoms paskoloms, kurias Vyriausybės nustatyta tvarka administruoja Valstybinis studijų fondas, tačiau neapibrėžta tokių paskolų paskirtis, rūšys, gavėjai. Šių nuostatų įgyvendinimas pareikalautų ženklių valstybės biudžeto lėšų (apie 1 mln. Eur – sistemos sukūrimui ir dar apie 200 tūkst. Eur kasmet – administravimui), nors valstybė ir be paskolų besimokantiejiems užtikrina pakankamai plačias profesinio mokymo prieinamumo galimybes, pvz., Nacionalinės švietimo agentūros pateiktais duomenimis 2022 m. spalio 1 d. valstybės finansuojamose vietose pagal formaliojo profesinio mokymo programas mokėsi 33 136 mokiniai (nuo 2022 m. rugsėjo 2 d. valstybės finansuojamose vietose pradėjo mokytis 19 290 mokinių, kai priėmimo planas buvo 20 610), 26 mokiniai mokėsi Europos sąjungos struktūrinių fondų lėšomis finansuojamose profesinio mokymo vietose, 1685 mokiniai mokosi valstybės finansuojamose, bet ne iš Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos asignavimų, finansuojamose profesinio mokymo vietose, kitomis, organizacijų ir rėmėjų lėšomis mokosi 170 mokiniai ir tik 92 mokiniai asmeninėmis lėšomis, todėl paskolų ar valstybės remiamų paskolų steigimas nėra tikslingas. Įstatymo 36 straipsnio 6 dalyje numatoma neformaliojo profesinio mokymo finansavimo iš valstybės ir savivaldybių lėšų galimybė, tačiau nenustatoma, kokia tvarka šiuo atveju vadovaujamasi. Įstatymo 36 straipsnio 7 dalies nuostatos pakartoja kitas šio straipsnio nuostatas, detalai reglamentuojančias profesinio mokymo finansavimą, todėl jų tikslinga atsisakyti.

Įstatymo 36 straipsnio 5 dalis nustato, kad mokymo lėšos formaliajam profesiniam mokymui skiriamos taikant Vyriausybės patvirtintą profesinio mokymo lėšų skaičiavimo vienam mokiniui metodiką, tačiau dabartinė formuluotė netiksliai apibrėžia šios nuostatos taikymo atvejus (pvz., minėta metodika neturėtų būti taikoma, kai lėšų profesiniam mokymui skiria privatus asmenys privačioms profesinio mokymo įstaigoms, nes tai būtų nepagrįstas valstybės kišimasis į privačių subjektų ekonominę veiklą ir šių subjektų veiklos ribojimas). Įstatyme reikėtų tiksliau apibrėžti, kokiais atvejais yra taikoma Vyriausybės patvirtinta metodika.

Įstatymo 36 straipsnio 10 dalis reglamentuoja lėšų skyrimą asmens kompetencijoms vertinti, tačiau neapibrėžta, kokiais atvejais šiam tikslui skiriamos valstybės biudžeto lėšos, praktikoje kyla neaiškumų dėl Vyriausybės patvirtintos kompetencijų vertinimo lėšų skaičiavimo vienam asmeniui metodikos taikymo srities.

Įstatymo 36 straipsnio 12 dalis reglamentuoja lėšų skyrimą asmenų profesiniam orientavimui Užimtumo tarnyboje prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, tačiau šios nuostatos tikslinga atsisakyti, nes visų Užimtumo tarnybos teikiamų darbo rinkos paslaugų organizavimo ir finansavimo teisinis reglamentavimas nustatytas Užimtumo įstatyme ir jo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose.

Įstatymo 36 straipsnio 13 dalyje reglamentuojamas ūkio lėšų skyrimas profesinio mokymo įstaigoms, tačiau nuostata, kad savivaldybių profesinio mokymo įstaigoms gali būti skiriama ūkio lėšų iš atitinkamų metų valstybės biudžeto specialiųjų tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams, neatitinka bendrų ūkio lėšų skyrimo principų (kurie taikomi ir bendrojo ugdymo sektoriuje), todėl šios nuostatos tikslinga atsisakyti.

Įstatymo 36 straipsnio 14 dalyje reglamentuojamas investicinių lėšų skyrimas profesinio mokymo ir kvalifikacijų sistemų plėtrai. Šią dalį reikėtų tikslinti, atsižvelgiant į tai, kad Valstybės investicijų programa bus vykdoma tik iki 2025 m. ir lėšos šiems tikslams bus skiriamos vadovaujantis kitais strateginio valdymo sistemos dokumentais (Nacionaliniu pažangos planu, nacionalinėmis plėtros programomis, pažangos priemonių aprašais ir juos įgyvendinančiais dokumentais).

Įstatymo 36 straipsnio 15 dalies nuostata, pagal kurią socialiniams partneriams Įstatymo nustatytoms funkcijoms atlikti lėšos skiriamos pagal patvirtintas pajamų ir išlaidų sąmatas, neatitinka valstybės lėšų naudojimo principų ir Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo, nes atitinkamos socialinių partnerių paslaugos turi būti perkamos Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka.

Šiuo metu, pagal Užimtumo įstatymą teikiant profesinio mokymo paslaugas bedarbiams ar užimtiems asmenims, yra apmokamos tiesiogiai su švietimo procesu susijusios išlaidos (mokytojų darbo užmokesčio, socialinio draudimo, įmokų į Ilgalaikio darbo išmokų fondą ir Garantinį fondą, ugdymo proceso organizavimo ir valdymo, švietimo pagalbos, mokytojų ir kitų ugdymo procese dalyvaujančių asmenų kvalifikacijos tobulinimo, mokymo priemonių įsigijimo išlaidos), tačiau neapmokamos netiesiogiai su švietimo procesu susijusios ūkio išlaidos: ūkinio personalo išlaikymo, komunalinių paslaugų, prekių ir paslaugų įsigijimo, turto priežiūros, kitos ūkio išlaidos. Preliminariais vertinimais, per metus šios išlaidos gali sudaryti virš 3 mln. eurų, dabar jos dengiamos kitų reikmių sąskaita. Siekiant apmokėti visus profesinio mokymo paslaugų kaštus, Įstatymo 36 straipsnyje reikėtų aiškiau reglamentuoti, kokias lėšas apima lėšos, valstybės institucijų ir įstaigų ar savivaldybių skiriamos apmokėti už profesinio mokymo paslaugas.

Įstatymo 38 straipsnio 1¹ dalis nustato, kad tikslinės stipendijos skiriamos įstojusiesiems į Vyriausybės patvirtintų prioritetinių formaliojo profesinio mokymo programų valstybės finansuojamas vietas, nepriklausomai nuo to, kelintos kvalifikacijos mokinys siekia, taip pat numatytos tikslinės stipendijos mokėjimo sąlygos. Prioritetines formaliojo profesinio mokymo programas Vyriausybė turi nustatyti iki kiekvienų metų vasario 2 d., siūloma keisti šią nuostatą siekiant dermės su siūlomu Įstatymo projekte Nr. 1 mokinių priėmimo planavimu. Įstatymo 18 straipsnio 1 dalyje numatoma, kad priėmimui skirtą preliminarų valstybės finansuojamų profesinio mokymo vietų skaičių Vyriausybė nustatytų pagal Lietuvos švietimo klasifikatoriaus sritis dvejiems metams iki atitinkamų metų sausio 20 dienos ir numatyti, kad prioritetines formaliojo profesinio mokymo programas nustatytų švietimo, mokslo ir sporto ministras, įvertinęs Vyriausybės komisijos nacionalinių žmogiškųjų išteklių stebėsenai koordinuoti pateiktus siūlymus dėl atitinkamų specialistų poreikio. Taip pat siūloma numatyti galimybę kasmet peržiūrėti prioritetinių profesinio mokymo programų sąrašą ir prireikus keičiamas. p Įvertinus tai, kad tikslinės stipendijos skatins asmenis rinktis Valstybei aktualias kvalifikacijas, siūloma numatyti galimybę gauti tikslinę stipendiją, neatsižvelgiant į kitas gaunamas (mokymosi ar socialinę) stipendijas ar materialinę paramą. Įstatymo 38 straipsnio 11 dalyje nustatyta, kad tikslines stipendijas administruoja Valstybinis studijų fondas. Siūlome keisti šią nuostatą, nenurodant konkretaus įstaigos pavadinimo.

Įstatymo 38 straipsnio 2 dalis nustato, kad specialiųjų poreikių mokiniams, siekiantiems įgyti kvalifikaciją ir negaunantiems stipendijos arba siekiantiems keisti kvalifikaciją, teisės aktų nustatyta tvarka skiriamas maitinimas ir teikiama kita materialinė parama, o pagal Įstatymo 38 straipsnio 1 dalį stipendiją ar kitą materialinę paramą gali gauti mokiniai, kurie mokosi pagal formaliojo profesinio mokymo programas ar jų modulius, siekdami įgyti pirmąją kvalifikaciją. Vyriausybės nustatyta tvarka mokiniai gali gauti mokymosi stipendiją už mokymosi pasiekimus ir pažangą, taip pat gauti socialinę stipendiją, jeigu atitinka Vyriausybės nustatytus kriterijus, tačiau dalis mokinių (652 mokiniai 2021 m. rugsėjo 1 d. duomenimis ir 664 mokiniai 2022 m. rugsėjo 1 d. duomenimis), turinčių ugdymosi poreikių dėl intelekto negalios, negauna stipendijos, o vietoje jos pagal Įstatymo 38 straipsnio 2 dalį skiriamas maitinimas. Šita įstatyminė nuostata yra ne tik diskriminacinio pobūdžio, bet ir toliau kuria segregaciją ir gilina atskirtį tarp mokinių, turinčių intelekto negalią. Siekiant užtikrinti socialinį teisingumą ir sudaryti vienodas mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, atsirandančių dėl įgimtų ir įgytų sutrikimų, teises gauti stipendiją, šią nuostatą būtina peržiūrėti. Mokiniai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų, turėtų gauti mokymosi ar socialinę stipendijas bendrais pagrindais, taip kaip nustato Įstatymo 38 straipsnio 1 dalis. Taip pat siūloma tikslinti Įstatymo 38 straipsnio 1 dalį, konkrečiai nurodant Įstatyme nustatytas mokymosi ir socialinę stipendijas.

Įstatymo 39 straipsnis reglamentuoja užmokestį už profesinį mokymą. Užmokestį už skirtingas profesinio mokymo paslaugas valstybinėse ir savivaldybių profesinio mokymo įstaigose nustato skirtingi subjektai: už neformalųjį profesinį mokymą – įstaigos savininko teisės ir pareigos įgyvendinanti institucija (dalyvių susirinkimas), už profesinio mokymo programose nenumatytas papildomos mokymo paslaugas – profesinio mokymo įstaigos vadovas, suderinęs su mokymo įstaigos taryba. Įstatyme nereglamentuojama, kaip valstybinėje ir savivaldybės profesinio mokymo įstaigoje nustatomas užmokestis už mokymą pagal formaliojo profesinio mokymo programas ar jų

modulius, kas nustato užmokestį už kitas valstybinių ir savivaldybių profesinio mokymo įstaigų teikiamas paslaugas. Įstatymo 39 straipsnio 4 ir 5 dalyse minimas fiksuoto įkainio dydis, tačiau nepateiktas jo apibrėžimas, aiškiai neatskleista jo paskirtis ir nenurodyta, kaip jis nustatomas. Toks reglamentavimas nenuoseklus, ir stokojantis aiškumo, todėl Įstatyme būtina aiškiai apibrėžti užmokesčio už profesinį mokymą nustatymą valstybinėje ir savivaldybės profesinio mokymo įstaigoje: įvardyti, kas ir kokiais atvejais nustato minėtą užmokestį, vietoje neaiškos „fiksuoto įkainio“ sąvokos nustatyti pagrindinius užmokesčio nustatymo principus ir daugiau įgaliojimų suteikti profesinio mokymo įstaigų vadovams, kuriems ir tenka pagrindinė atsakomybė už įstaigos finansus.

Galiojančiame Švietimo įstatymo 12 str. 3 d. šiuo metu numatyta, kad mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, profesinis mokymas gali būti teikiamas neturint reikiamo išsilavinimo ir nurodytas konkretus teisės aktas, kuriame nustatyti atvejai - Priėmimo į valstybinę ir savivaldybės bendrojo ugdymo, profesinę mokyklą bendrųjų kriterijų sąrašas. Įstatyme įrašyta, kad šį teisės aktą tvirtina švietimo ir mokslo ministras, nors turėtų būti švietimo, mokslo ir sporto ministras.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projekte Nr. 1 siūloma 2 straipsnio 8 dalyje patikslinti sąvoką „pirminis profesinis mokymas“, nustatant, kad tam tikrais šiame įstatyme nustatytais atvejais, atsižvelgus į kvalifikaciją suteikiančių profesinio mokymo programų specifiką, pirminis profesinis mokymas galėtų būti teikiamas nustatytų asmenų grupėms, siekiantiems įgyti kitą kvalifikaciją, kurių anksčiau įgyta kvalifikacija nėra tolygi dabar suteikiamoms kvalifikacijoms ir nėra konkurencinga.

Tikimasi, kad praplėtus pirminio mokymo sampratą ir atsisakius neproporcingo ribojimo asmenims, kurie kvalifikaciją įgijo baigę itin trumpas formaliojo profesinio mokymo programas, kurios šiuo metu yra tapę kompetenciją suteikiančiais profesinio mokymo programų moduliais; asmenims, kurie įgijo kelias kvalifikacijas baigdami vieną formaliojo profesinio mokymo programą, taip pat asmenims, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, kurie dvi kvalifikacijas įgyja kartu baigdami bendrojo ugdymo programas, šioms paminėtoms asmenų grupėms padidės profesinio mokymo prieinamumas ir padidės šių asmenų konkurencingumas darbo rinkoje.

Taip siekiama sudarant sąlygas ir tolygias galimybes į valstybės finansuojamą vietą, padidinant konkurencingumą asmenų, kuriems Įstatymu neproporcingai buvo ribojimas pirminio profesinio mokymo prieinamumas.

Įstatymo projekte Nr. 1 siūloma 2 straipsnio 9 dalyje patikslinti sąvoką „praktinis profesinis mokymas“, nustatant kad jis gali būti vykdomas mokymui pritaikytose patalpose. Atsisakius nuostatos praktinį mokymą vykdyti tik paties profesinio mokymo teikėjo bazėje būtų sudaryta galimybė naudotis ir kitų profesinio mokymo įstaigų sektoriniais praktinio mokymo centrais ar kita moderniai įrengta mokymui pritaikyta baze. Profesinio mokymo įstaigos, turinčios už ES lėšas įsteigtus sektorinius praktinio mokymo centrus ir įsigytą modernią praktinio mokymo įrangą, sudariusios bendradarbiavimo sutartis su kitomis profesinio mokymo įstaigomis, turės galimybę kviešti mokinius į sektorinius praktinio mokymo centrus susipažinti su specialybėmis ir įgyti praktinių gebėjimų, bus įteisinta profesinio mokymo įstaigų mokinių mobilumo šalies viduje galimybė siekiant, kad kuo daugiau mokinių galėtų naudotis geriausia šalyje turima mokymo baze. Tokiu būdu gerės mokymo kokybė, taip pat bus skatinamas sektorinių praktinio mokymo centrų įveiklinimas, kad kuo daugiau asmenų galėtų naudotis modernia įranga.

Siūloma 6 straipsnyje, praplečiant pirminio profesinio mokymo sampratą, padidinti pirminio profesinio mokymo prieinamumą asmenims, kurie kvalifikaciją įgijo, baigę itin trumpas formaliojo profesinio mokymo programas, šiuo metu tapusias kompetenciją suteikiančiais profesinio mokymo programų moduliais; asmenims, baigusiems kelias kvalifikacijas suteikiančias profesinio mokymo programas ir asmenims, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių dėl įgytų ir įgimtų sutrikimų, kurie mokydami pagal profesinio mokymo programas kartu mokosi ir pagal bendrojo ugdymo programas. 6 straipsnį siūloma papildyti nuostatomis, kad nustatant asmens įgytų

kvalifikacijų skaičių neįskaitomos kvalifikacijos, įgytos mokantis pagal mažesnės nei 20 mokymosi kreditų apimties programas ir vienai kvalifikacijai prilyginamos ne daugiau kaip trys kvalifikacijos, įgytos mokantis pagal vieną formaliąją profesinio mokymo programą.

Siūloma 6 straipsnio 1 dalies 3 punktu nustatyti, kad pirminis mokymas būtų teikiamas ir asmenims, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių ir neįėjusiems reikiamo išsilavinimo švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatytais atvejais, tai būtų reglamentuota. Priėmimo mokytis pagal formaliojo profesinio mokymo programas į valstybines ir savivaldybių profesinio mokymo įstaigas ir kitas valstybinių ar savivaldybių švietimo įstaigas kriterijų sąrašė.

Siūloma 6 straipsnio 4 dalyje atsisakyti nuostatos dėl bendrojo ugdymo technologijų dalykų užskaitymo, mokiniui toliau mokantis pagal profesinio mokymo programą, kadangi bendrojo ugdymo technologijų dalykų programose nėra numatytų kompetencijų, reikalingų kvalifikacijai įgyti, programų turinys nesuderintas, nes skiriasi jų paskirtis ir rengimo pagrindas.

Įstatymo projekte Nr. 1 siūloma tikslinti 11 straipsnį, jį papildant 2 punktu. Siūloma įrašyti nuostatą, suteikiančią galimybę asmeniui įgyti pirmąją kvalifikaciją nepriklausomai nuo įgyto išsilavinimo, jei profesinio mokymo programoje nenustatyti reikalavimai išsilavinimui. Ši nuostata atvertų kelią specialiųjų ugdymosi poreikių (dėl intelekto sutrikimo) turintiems asmenims, kurių galios nepakankamos įgyti išsilavinimą (jie pateikia mokymosi pasiekimų pažymėjimus baigus atitinkamas programas, o išsilavinimas jiems nesuteikiamas) ir siūloma atsisakyti perteklinės sąlygos dėl mokymosi nuoseklumo ir nepertraukiamumo. Taip būtų didinamos galimybės įgyti kvalifikaciją ir sumažinti barjerai įgyti konkurencingą kvalifikaciją. Siūloma kvalifikacijos įgijimą taip pat sieti su Įstatymo 6 straipsnio 8 dalyje numatytais atvejais, nustatančiais išimtis, kai į asmens įgytų kvalifikacijų skaičių neįskaitomos kvalifikacijos, įgytos pagal formaliojo profesinio mokymo programas, kurių apimtis mažesnė negu 20 mokymosi kreditų, ar atitinkamas profesinio mokymo programas, ar profesinio mokymo programas, kuriose vienai kvalifikacijai prilyginamos ne daugiau kaip trys kvalifikacijos, įgytos mokantis pagal vieną formaliąją profesinio mokymo programą (tokios programos dar buvo įgyvendinamos prieš keletą metų).

Įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje siūloma nustatyti, kad licenciją vykdyti formalųjį profesinį mokymą išduoda ne Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, kuriai nėra būdinga ši funkcija, o švietimo, mokslo ir sporto ministro įgaliota viešojo administravimo įstaiga – Studijų kokybės vertinimo centras.

Įstatymo projekte Nr. 1 siūloma perkelti 13 straipsnio 7 dalį į 18 straipsnį papildant jį 14 dalimi, kurioje nustatoma, kad asmuo turi teisę vieną kartą keisti pasirinktą profesinio mokymo programą švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatytais atvejais ir tvarka, neprarasdamas valstybinio profesinio mokymo finansavimo. Siūloma atsisakyti ribojimų keisti programą tik toje pačioje švietimo srityje ir atsisakyti likusios dalies išskaičiavimo, kurią atlikti reikalingos darbo sąnaudos neproporcingos realiam poveikiui. Tikėtina, kad ribojimų keisti programą atsisakymas padėtų sumažinti iškritimą iš profesinio mokymo. Asmenys, ypač jaunesnio amžiaus, kartais klaidingai pasirinkdami programą, kartais neįvertina savo gebėjimų ir supranta, kad pasirinko lūkesčius ar galias neatitinkančias programas. Įstatymu verčiant asmenį rinktis tos pačios srities programą ribojamos asmens pasirinkimo teisės. Mažai tikėtina, kad ne savu noru pasirinkęs tik tos pačios srities programą, asmuo ilgai išsilaikys ir darbo rinkoje.

Siūloma 14 straipsnyje keisti įstaigą, kuri išduoda licencijas vykdyti formalųjį profesinį mokymą. Šiuo metu tai daro pati Švietimo, mokslo ir sporto ministerija. Įstatymo pakeitimu nustatytas, kad licencijas išduoda švietimo, mokslo ir sporto ministro įgaliota įstaiga, kuri būtų Studijų kokybės vertinimo centras, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai būtų sudaryta galimybė atsisakyti formaliojo profesinio mokymo licencijavimo funkcijos ir šią funkciją perduoti Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos reguliavimo sričiai priskirtai įstaigai Studijų kokybės vertinimo centrui. Atsisakius licencijavimo reguliavimo Vyriausybės nutarimu Formaliojo profesinio mokymo licencijavimo taisyklės tvirtintų švietimo, mokslo ir sporto ministras. Kartu pažymėtina, kad nekeičiant Įstatymo 14 straipsnio ir 26 straipsnio 1 dalies 13 ir 15 punktų, 2 dalies 12 punkto, lieka iki galo neįgyvendintas tikslas atsisakyti Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai nebūdingų politikos įgyvendinimo funkcijų, kartu būtų netinkamai įgyvendinamas Aštuonioliktosios Lietuvos

Respublikos Vyriausybės programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ (toliau – Vyriausybės programa), 46.7 papunktis.

Įstatymo 14 straipsnyje nustatyta, kad licencija išduodama vykdyti profesinį mokymą, ją turintys profesinio mokymo teikėjai vykdo formalųjį profesinį mokymą ir su juo susijusią veiklą, išbraukus nuostatoje „vykdyti profesinį mokymą ir (ar) su profesiniu mokymu susijusią veiklą“ žodėlį „ar“, atsisakyta iki šiol galiojusiame 14 straipsnyje nustatytos neįgyvendinamos nuostatos vykdyti vien tik su profesiniu mokymu susijusią veiklą.

Siūloma papildyti reikalavimą licencijai gauti, kad asmenims su negalia arba asmenims, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių dėl negalios, patalpos, kuriose teikiamas profesinis mokymas, turi būti pritaikytos pagal jų negalios pobūdį.

Įstatymo 14 straipsnyje taip pat siūloma reglamentuoti licencijos turėtojų teises ir pareigas, kurios iki šiol buvo reglamentuojamos tik licencijavimo taisyklėse, nors savo esme turėtų būti įstatyminio lygmens nuostatos.

Siūloma patikslinti 17 straipsnio 2 dalies 4 punktą, suteikiant daugiau galių profesinio mokymo įstaigos tarybai aiškiau apibrėžiant jos funkciją, kad taryba nustato bendrą valstybės finansuojamų ir nefinansuojamų mokymosi vietų, į kurias planuoja vykdyti ateinančių metų priėmimą, pagal Lietuvos švietimo klasifikatoriaus sritis ir programas bei regionus skaičių, įvertinusi profesinio mokymo kvalifikacijų poreikį atsisakant detalaus centralizuoto planavimo mechanizmo, kuris, anot Ekonominės bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO), gali iškraipyti programų pasiūlos ir paklausos derinimą, gali sutrukdyti tinkamai pasinaudoti darbo rinkos, darbdavių, regionų identifikuojama paklausa. Įstatymo projekte Nr. 1 pakeistas žodžių junginys „regionų tarybos“ į „regiono plėtros taryba“. Regionų plėtros tarybų siūlymų dėl valstybės finansuojamų formaliojo profesinio mokymo vietų skaičiaus teikimo tvarką reglamentuojančios nuostatos bus įrašomos papildant švietimo, mokslo ir sporto ministro tvirtinamą Priėmimo mokytis pagal formaliojo profesinio mokymo programas į profesinio mokymo įstaigas ir kitas valstybines ar savivaldybių švietimo įstaigas tvarką, kuri įvardijama Įstatymo 18 straipsnio 4 dalyje.

Įstatymo projekte Nr. 1 siūloma 18 straipsnio 1 dalyje nustatyti, kad priėmimui skirtą preliminarų valstybės finansuojamų profesinio mokymo vietų skaičių Vyriausybė nustatytų pagal Lietuvos švietimo klasifikatoriaus sritis dvejiems metams iki atitinkamų metų sausio 20 dienos. Siektina atsisakyti centralizuoto švietimo pasiūlos planavimo ir siekiant išlaikyti stabilesnį finansavimo paskirstymą, kad švietimo įstaigos būtų suinteresuotos investuoti į naujas ir novatoriškas programas, atitinkančias darbo rinkos poreikius, vietų skaičius nustatomas dvejiems metams, atsižvelgiant į EBPO rekomendacijas (OECD (2021), OECD Skills Strategy Lithuania: Assessment and Recommendations, OECD Skills Studies, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/14deb088-en>), teigiančias, kad toks Lietuvoje įgyvendinamas centralizuotas mechanizmas gali iškraipyti programų pasiūlos ir paklausos derinimą, gali sutrukdyti tinkamai reaguoti į regionuose identifikuojamą paklausą.

Priėmimo planavimui ir įgyvendinimui vykdyti nustatytas vienas – Lietuvos švietimo klasifikatorius – leistų skaidriai paskirstyti vietas vėlesniuose etapuose planuojant priėmimą iki profesinio mokymo įstaigos ir profesinio mokymo programos lygio, būtų eliminuotos vietų perkėlimo procedūros planavimo etape, taip išvengiant subjektyvumo ir interpretavimo.

Siekiant atsisakyti pernelyg detalaus centralizuoto švietimo pasiūlos planavimo, siūloma 18 straipsnio 2 dalyje nustatyti, kad valstybės finansuojamų profesinio mokymo vietų skaičių pagal švietimo klasifikatoriuje apibrėžiamas švietimo sritis ir regionus kasmet nustato švietimo, mokslo ir sporto ministras. Atsižvelgus į valstybės finansuojamas formaliojo profesinio mokymo vietas pasirinkusių mokinių skaičių ir neužpildytų vietų skaičių, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai siūloma suteikti leidimą perskirstyti iki 10 procentų valstybės finansuojamų vietų skaičiaus pagal Lietuvos švietimo klasifikatoriuje apibrėžiamas švietimo sritis ir regionus. Dalis asmenų gali nepatekti į profesinį mokymą, dalis planuotų vietų gali likti neužpildytos, jei nebus sudarytos sąlygos lankstesniam priėmimui organizuoti. Siūlytinas 10 procentų vietų (dvejiems metams) perskirstymas vykdomas Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacijos informacinėje sistemoje,

visi veiksmai yra matomi. Tai reiškia, kad neužpildytos vietos perkeliama darbo rinkai paklausiausioms kvalifikacijoms, kurias pasirinko stojantieji, bet nepateko dėl konkurso, o taip pat neužpildytos vietos perkeliama ir kitoms kvalifikacijoms atsižvelgiant į stojančiųjų pasirinkimą.

Esant kvalifikuotų darbuotojų poreikiui riboti profesinio mokymo prieinamumo, manytina, netinkamas laikas. Taip pat siūloma atsisakyti 18 straipsnio 2 dalies nuostatos dėl profesinio mokymo vietų planavimo pagal profesinio mokymo formas ir 1 dalyje įrašytos nuostatos pakartojimo (kad nustatant profesinio mokymo vietas atsižvelgiama į nacionalinės žmogiškųjų išteklių stebėsenos informaciją).

Įstatymo 18 straipsnyje siūloma nustatyti skirtingą planavimo periodiškumą – Vyriausybė tvirtina Preliminarų valstybės finansuojamų formaliojo profesinio mokymo vietų, skirtų asmenims priimti mokytis pagal formaliojo profesinio mokymo programas profesinio mokymo įstaigose ir kitose valstybinėse ar savivaldybių švietimo įstaigose, skaičių dvejiems metams, o valstybės finansuojamų formaliojo profesinio mokymo vietų skaičių pagal Lietuvos švietimo klasifikatoriuje apibrėžiamas švietimo sritis ir pagal regionus švietimo, mokslo ir sporto ministras nustato kasmet. Taip tikimasi pasiekti didesnio priėmimo lankstumo, sudaroma galimybė lanksčiau reaguoti į rinkos poreikius ir juos atliepti. Atliktame Didesnio poveikio teisės aktų projektų poveikio vertinime pažymima, kad „atsižvelgiant į tai, kad bendras valstybės finansuojamų vietų skaičius ir jų paskirstymas kasmet keičiasi labai nežymiai, perėjimas prie ilgesnio laikotarpio neturėtų neigiamo poveikio galutiniams profesinio mokymo rezultatams, tačiau sumažintų planavimo proceso dalyvių sąnaudas. Kasmet būtų atliekami tik kai kurie baigiamieji proceso planavimo veiksmai, susiję su papildomu priėmimu į atsilaisvinusias vietas. Toks pokytis leistų iš dalies pereiti prie decentralizuoto modelio, kai valstybė skiria finansavimą profesinio mokymo sistemai, bet atsisako detalaus planavimo ir valstybės finansuojamų vietų paskirstymo profesinio mokymo įstaigoms. Nustatant tik bendrą valstybės finansuojamų vietų skaičių, detalus planavimas perkeliama iš Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos į regionų (apskričių ir savivaldybių) lygmenį“.

Įstatymo projekte Nr. 1 siūloma tikslinti 18 straipsnio 4 dalį ir nustatyti, kad konkursinės eilės sudarymo tvarka negali būti keičiama likus mažiau kaip 2 mėnesiams iki atitinkamo priėmimo į profesinio mokymo įstaigas etapo pradžios, nes konkursinės eilės iki prasidedant priėmimui negali būti.

Siūloma 18 straipsnio 5 dalyje išbraukus žodį „bendruosius“ (kriterijus) patikslinama, kad priėmimo mokytis į valstybės nefinansuojamas formaliojo profesinio mokymo vietas kriterijus nustato švietimo, mokslo ir sporto ministras, nes kitų priėmimo kriterijų nėra.

Įstatymo projekte Nr. 1 siūloma tikslinti 18 straipsnio 6 dalį (suderinant su 17 straipsnio 2 dalies 4 punktu) ir atsisakyti centralizuotą planavimą įtvirtinančios perteklinio reglamentavimo nuostatos, kad valstybinėms profesinio mokymo įstaigoms bendrą valstybės finansuojamų ir nefinansuojamų vietų skaičių nustato švietimo, mokslo ir sporto ministras. Priėmimas mokytis į valstybės nefinansuojamas formaliojo profesinio mokymo vietas valstybinėse ir savivaldybių profesinio mokymo įstaigose bus vykdomas ministro nustatyta tvarka. Siekiant mažinti centralizuotą valdymą bei ugdyti profesinio mokymo įstaigų tarybų savarankiškumą ir atsakomybę, jos, o ne ministras, įgaliojamos Įstatymo 17 straipsnio 2 dalies 5 punktu nustatyti valstybės finansuojamų ir nefinansuojamų mokymosi vietų, į kurias profesinio mokymo įstaiga planuoja vykdyti ateinančių metų priėmimą, skaičių.

Siūloma atsisakyti 18 straipsnio 7 dalies, įteisinančios perteklinį reikalavimą tvirtinti galutinį vietų skaičių, kadangi Mokinių registre yra fiksuojami duomenys apie priimtus (ar mokymą nutraukusius) mokinius, todėl papildomas šio skaičiaus tvirtinimas yra perteklinis.

Siūloma 18 straipsnį papildyti 12 dalimi, kuri reglamentuotų asmens teisę vieną kartą keisti pasirinktą profesinio mokymo programą švietimo, mokslo ir sporto ministro tvirtinama tvarka (Priėmimo mokytis pagal formaliojo profesinio mokymo programas į profesinio mokymo įstaigas ir kitas valstybines ar savivaldybių švietimo įstaigas tvarka) neprarandant valstybės finansuojamos vietos (perkeliant patikslintą Įstatymo 13 straipsnio „Profesinių standartų ir profesinio mokymo programų rengimas ir tvirtinimas“ 7 dalies nuostatą, kuri buvo įrašyta netinkamoje vietoje). Taip būtų sudaromos papildomos sąlygos asmeniui įgyti kvalifikaciją užuot iškritus iš profesinio

mokymo, kai asmuo supranta, kad pasirinkta pirminio ar tęstinio profesinio mokymo programa neatitiko jo gebėjimų, galių ar pomėgių.

20 straipsnyje siūloma patikslinti sąvoką ją derinant su Švietimo įstatymu ir vietoj „specialiųjų poreikių asmenys“ nustatyti „asmenys, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, atsirandančių dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų“. Šiame straipsnyje praplečiama galimybė asmenims, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, atsirandančių dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų, mokytis ne tik pagal pritaikytas profesinio mokymo programas, bet ir pagal jų modulius. Pažymėtina, kad profesinio mokymo programas ir modulius pagal asmens galias reikia pritaikyti ne visiems specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams, o tik mokiniui, turinčiam specialiųjų ugdymosi poreikių dėl intelekto sutrikimo. Kitiems pritaikyti nėra poreikio – jiems pritaikoma aplinka, mokymo priemonės. Taip didinant profesinio mokymo organizavimo lankstumą didėtų jo prieinamumas sveikatos problemų turintiems asmenims, jie galėtų mokytis nebūtinai pagal visą programą, o pagal jų galias atitinkančius modulius įgydami kompetencijas arba galėtų siekti kvalifikacijos ilgesnį laiką darydami mokymosi pertraukas. 3 dalyje siūloma sudaryti galimybę Vyriausybės įgaliotos institucijos gali užsakyti valstybės finansuojamų vietų asmenų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, mokymui pagal profesinio mokymo programas ar jų modulius, siekiant paskatinti įtraukiojo profesinio mokymo spartesnę plėtrą.

Siūloma papildyti Įstatymo 23 straipsnio 1 dalies 2 punktą, nustatant, kad pažymėjimas gali būti išduodamas ir neformaliąją profesinio mokymo programą baigusiam asmeniui, taip būtų įteisinta, kad neformaliuoju būdu įgytos kompetencijos gali būti pripažįstamos kaip kvalifikacija ar jos dalis. Šiuo metu Įstatymas nereglamentuoja, koks dokumentas išduodamas baigus neformaliąją profesinio mokymo programą, kas neatitinka praktikos ir laikytina teisinio reguliavimo spraga.

Siūloma aiškiau apibrėžti neformaliojo profesinio mokymo reglamentavimą, įgaliojant švietimo, mokslo ir sporto ministrą nustatyti neformaliojo profesinio mokymo tvarką. Ši tvarka reikalinga siekiant sudaryti sąlygas profesinio mokymo lankstumui didinti.

Įstatymo projekte Nr. 1 siūloma papildyti 26 straipsnio 2 dalį nauja nuostata, suteikiančia įgaliojimą švietimo, mokslo ir sporto ministrui skirti profesinio mokymo teikėjus, turinčius sektorinius praktinio mokymo centrus, vykdyti 4 lygmens kvalifikacijų pagal Europos kvalifikacijų sąrangą asmenų formaliuoju ir neformaliuoju būdu įgytų kompetencijų vertinimą ir pripažinimą atitinkamose švietimo srityse. Šiuo metu įgyvendinamos permainos, skirtos tobulinti įvairiais būdais asmens įgytų kompetencijų vertinimo ir pripažinimo sistemą - kompetencijų teorinį vertinimą centralizuotai atlieka Nacionalinė švietimo agentūra, o praktinės dalies vertinimą, atsižvelgus į Lietuvos kvalifikacijų sandaros lygį: I–III lygio kompetencijas numatoma, kad vertins akredituotos kompetencijų vertinimo institucijos pas mokymo teikėją, IV–V lygio kompetencijas vertins atrinktos 18 įgaliotų profesinio mokymo įstaigų, turinčių sektorinius praktinio mokymo centrus. Pakeitimas užtikrins efektyvesnį modernios praktinio mokymo infrastruktūros panaudojimą, gerinant sąlygas formaliuoju, neformaliuoju ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimą ir pripažinimo apimčių didinimą.

26 straipsnio 2 dalyje siūloma įgalioti švietimo, mokslo ir sporto ministrą priimti sprendimus dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio ilgalaikio (išskyrus nekilnojamąjį turtą) ir trumpalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto perdavimo valstybinėms profesinio mokymo įstaigoms. LRV kanceliarijos Teisės grupė 2022 m. kovo 8 d. išvadoje Nr. NV-594, pakartotinai pateiktoje 2022 m. balandžio 11 d. išvadoje Nr. NV-924, pateikė išvadą Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos teiktam Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl ilgalaikio materialiojo turto perdavimo profesinio mokymo įstaigoms“ projektui. Viena iš pastabų buvo: „Atsižvelgiant į Projekto nuostatas bei siekiant mažinti Vyriausybės priimamų sprendimų skaičių, aktualus išlieka Išvados 4 punkte pateiktas siūlymas dėl galimybės ne Vyriausybei, bet švietimo, mokslo ir sporto ministrui priimti sprendimus dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio ilgalaikio (išskyrus nekilnojamąjį turtą) ir trumpalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto perdavimo valstybinėms profesinio mokymo įstaigoms. Pastebėtina, kad Lietuvos Respublikos Seimo IV (pavasario) sesijos darbų programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2022 m. kovo 22 d. nutarimu Nr. XIV-968, numatytas Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo Nr. VIII-450 pakeitimo

įstatymo projekto svarstymas, todėl atitinkamos Profesinio mokymo įstatymo pataisos galėtų būti inicijuotos jau artimiausiu metu.“

Siūloma atsisakyti Įstatymo 26 straipsnio 1 dalies 5, 11, 12 punktų, 2 dalies 2, 3, 4, 7, 11, 12, 13 punktų, 28 straipsnio 1 dalies 1 punkto, 2 dalies 3 punkto, 29 straipsnio 1 dalies 1 punkto, reglamentuojančių tam tikrų subjektų įgaliojimus, susijusius su profesinio mokymo finansavimu, nes jų nuostatos pakartoja Įstatymo 36 straipsnio bei kitas Įstatymo nuostatas.

Į 33 straipsnio 2 dalies 2 punktą patikslintas atsižvelgiant į Vietos savivaldos įstatyme numatytas vykdomosios valdžios – mero – funkcijas.

Įstatymo projekte Nr. 1 siūloma tikslinti Įstatymo 35 straipsnį ir nuosekliai išvardyti profesinio mokymo įstaigų lėšų šaltinius, išbraukiant nuostatas, nusakančias lėšų paskirtį.

Įstatymo projekte Nr. 1 siūloma atsisakyti šiuo metu neįgyvendinamų nuostatų dėl valstybės paskolų ir valstybės remiamų paskolų (Įstatymo 36 straipsnio 1 ir 18 dalyse). Paskolų profesiniam mokymui sistemos sukūrimas ir administravimas pareikalautų ženklų papildomų išteklių (preliminariais vertinimais, apie 1 mln. Eur – sistemai sukurti ir dar apie 200 tūkst. Eur kasmet – administravimui vykdyti), tačiau realus tokių paskolų poreikis nedidelis, nes valstybė suteikia plačias galimybes mokytis profesijos valstybės lėšomis arba mokymosi išlaidas padengia darbdaviai, todėl atvejų, kuomet asmenys mokosi savo lėšomis, yra mažai ir jie nesudaro reikšmingos dalies profesinio mokymo prieinamumo kontekste (pvz., aukštajame moksle valstybinė paskolų sistema sprendžia studijų prieinamumo klausimą, nes valstybės nefinansuojamų studentų dalis sudaro daugiau nei 40 procentų, profesiniame mokyme – tai tik pavieniai atvejai).

Siūloma atsisakyti neapibrėžtos sąvokos „profesinio mokymo kaina“ (Įstatymo 13 straipsnio 7 dalyje, 36 straipsnio 1 ir 3 dalyse) ir vartoti Įstatymo 39 straipsnyje nurodytą sąvoką „užmokestis už profesinį mokymą“.

Įstatymo 36 straipsnio 5 dalyje siūloma nustatyti, kad tais atvejais, kai asmenys mokosi valstybės finansuojamose profesinio mokymo vietose, kurių skaičius nustatomas Įstatymo 18 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka (t. y., kai valstybės finansuojamų vietų skaičių nustato švietimo, mokslo ir sporto ministras), mokymo lėšos jų profesiniam mokymui skiriamos iš Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai patvirtintų valstybės biudžeto asignavimų. Kitais atvejais profesinį mokymą finansuoja pats asmuo arba asmenį mokytis siunčiantis subjektas (pažymėtina, kad, jei tam skiriamos valstybės ar savivaldybių lėšos, jos skiriamos Įstatymo 36 straipsnio 14 dalyje nustatyta tvarka).

Įstatymo projekte Nr. 1 siūloma papildyti Įstatymo 36 straipsnio 6 dalies nuostatas, reglamentuojančias neformaliojo profesinio mokymo finansavimą, ir nustatyti, kad valstybės biudžeto lėšos neformaliajam profesiniam mokymui finansuoti skiriamos atitinkamos valdymo srities ministro nustatyta tvarka, savivaldybės biudžeto lėšos – savivaldybės tarybos nustatyta tvarka. Taip nustatomas aiškesnis reglamentavimas dėl neformaliojo profesinio mokymo finansavimo, kuris iki šiol nebuvo pakankamas.

Įstatymo projekte Nr. 1 siūloma atsisakyti dabartinės Įstatymo 36 straipsnio 7 dalies nuostatos kaip perteklinės, nes ji iš esmės pakartoja 35 straipsnio nuostatas.

Įstatymo 36 straipsnyje siūloma nustatyti, kad valstybės biudžeto lėšos asmens kompetencijoms vertinti skiriamos tuo atveju, kai asmenys mokosi valstybės finansuojamose profesinio mokymo vietose, kurių skaičius nustatomas šio įstatymo 18 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka. Šis reguliavimas atitinka dabartinę praktiką, tačiau dėl aiškumo jis tikslinamas. Taip pat nustatoma, kad bausmių vykdymo sistemos profesinio mokymo įstaigų mokinių kompetencijų vertinimas finansuojamas teisingumo ministro nustatyta tvarka, vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigų mokinių – vidaus reikalų ministro nustatyta tvarka.

Įstatymo 36 straipsnyje siūloma aiškiai reglamentuoti ūkio lėšų skyrimą profesinio mokymo įstaigoms, nustatant, kad valstybės biudžeto lėšos ūkiui valstybinei profesinio mokymo įstaigai skiriamos institucijos, įgyvendinančios valstybės, kaip savininkės (dalininkės), teises ir pareigas, nustatyta tvarka, kitos lėšos ūkiui gali būti skiriamos dalyvių susirinkimo nustatyta tvarka. Savivaldybės biudžeto lėšos ūkiui savivaldybės profesinio mokymo įstaigai skiriamos institucijos, įgyvendinančios savivaldybės, kaip savininkės (dalininkės), teises ir pareigas, nustatyta tvarka, kitos

lėšos gali būti skiriamos dalyvių susirinkimo nustatyta tvarka. Nevalstybinei profesinio mokymo įstaigai ūkio lėšas skiria savininkas (dalyvių susirinkimas).

Atsižvelgiant į tai, kad Valstybės investicijų programa bus vykdoma tik iki 2025 m., Įstatymo 36 straipsnio 12 dalį, reglamentuojančią investicinių lėšų skyrimą profesinio mokymo ir kvalifikacijų sistemų plėtrai, siūloma papildyti nuoroda į strateginio valdymo sistemos dokumentus, kuriais vadovaujantis bus skiriamos lėšos investicijoms.

Įstatymo 36 straipsnyje siūloma atsisakyti nuostatos, pagal kurią socialiniams partneriams Įstatymo nustatytoms funkcijoms atlikti lėšos skiriamos pagal patvirtintas pajamų ir išlaidų sąmatas. Ši nuostata praktikoje buvo neveikianti, be to, neatitinkanti valstybės biudžeto valdymo principų ir Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų, nes atitinkamos socialinių partnerių paslaugos turėtų būti įsigijamos Viešųjų pirkimų įstatyme nustatyta tvarka.

Vien per 2021 metus užimtumo rėmimo priemonėmis kvalifikaciją įgijo 5 987 darbo ieškančys asmenys. Iš 122 profesinio mokymo paslaugas teikusių įstaigų – 79 privatūs profesinio mokymo teikėjai ir 43 valstybinės profesinio mokymo įstaigos. Siekiant apmokėti visas profesinio mokymo teikėjų patiriamas išlaidas, kuomet asmenys siunčiami mokytis Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo nustatyta tvarka ar kitais atvejais, kai asmenų profesinis mokymas pagal formaliojo profesinio mokymo programas arba jų modulius finansuojamas iš valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų ar kitų valstybės ar savivaldybių lėšų (bet asmenys nesimoko valstybės finansuojamose profesinio mokymo vietose, kurių skaičius nustatomas šio Įstatymo 18 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka), Įstatymo 36 straipsnyje siūloma nustatyti, kad lėšos, valstybės institucijų ir įstaigų ar savivaldybių skiriamos apmokėti už profesinio mokymo paslaugas, apima ne tik mokymo lėšas, bet ir ūkio lėšas, taip pat lėšas asmens kompetencijoms vertinti (jei atliekamas asmens kompetencijų vertinimas). Įgyvendinus pakeitimus tikimasi teigiamo pokyčio teikiamų profesinio mokymo paslaugų pasiūloje bei aktyvesnio profesinio mokymo įstaigų įsitraukimo įgyvendinant užimtumo rėmimo profesinio mokymo priemones.

Siūloma atsisakyti Įstatymo 36 straipsnio 1 dalies 5 punkto ir 16 dalies nuostatų (valstybės paskolos, valstybės remiamos paskolos suteikimas, parama profesiniam mokymui vykdyti), kadangi jų įgyvendinimas netikslingas ir neaktualus (išsamiau žr. prie aiškinamojo rašto 3 punkto).

Įstatymo projekte Nr. 1 keičiamo 38 straipsnio 2 dalyje, siekiant dermės su Įstatymo 18 straipsnio nuostatomis, siūloma, kad prioritetines formaliojo profesinio mokymo programas nustatytų švietimo, mokslo ir sporto ministras, prioritетinių formaliojo profesinio mokymo programų sąrašas būtų peržiūrimas kasmet ir pagal poreikį keičiamas, nes pagal siūlomą Įstatymo 18 straipsnio 1 dalį, Vyriausybė dvejiems metams nustatys valstybės finansuojamų vietų skaičių pagal Lietuvos švietimo klasifikatoriuje nustatytas švietimo sritis. Numatoma, kad tikslinė stipendija bus mokama mokiniams, neturintiems nepatenkinamų mokymosi pasiekimų įvertinimų, ne rečiau kaip kartą per pusę metų visą mokymosi laikotarpį, bet ne ilgiau kaip profesinio mokymo programos nustatyta trukmė. Taip pat siūloma įteisinti sąlygą, kad tikslinė stipendija gali būti mokama, neatsižvelgiant į kitas stipendijas (socialinę, mokymosi) ar materialinę paramą. Tikslines stipendijas administruos švietimo, mokslo ir sporto ministro įgaliota institucija. Tikslinė stipendija motyvuos rinktis didesnę asmenų skaičių valstybei aktualias kvalifikacijas, taip pat tuos asmenis, kurie abejoja profesinio mokymo perspektyva.

Profesinis mokymas užtikrina švietimo sistemos įtraukties principą – sudaro sąlygas asmeniui mokytis pagal jo galias ir gebėjimus pritaikytą profesinio mokymo programų turinį, pritaikytas mokymo priemones ir aplinkas, tačiau mokinių, kurie turi specialiųjų ugdymosi poreikių dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų, atžvilgiu išlieka diskriminacijos aspektas dėl teisės gauti mokymosi ar / ir socialinę stipendijas. Pastebėtina, kad ši nuostata taikoma tik mokiniams, kurie turi specialiųjų ugdymosi poreikių dėl intelekto negalios. Siekiant užtikrinti mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, atsirandančių dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų, lygias teises mokantis pagal formaliojo profesinio mokymo programas ar jų modulius, siekiant įgyti pirmąją kvalifikaciją, ir atsisakyti segregacijos, kai dalis mokinių dėl savo negalios negali gauti stipendijos, siūloma atsisakyti galiojančios Įstatymo 38 straipsnio 2 dalies nuostatos. Numatoma, kad šie mokiniai stipendijas

(mokymosi ir / ar socialinę) galės gauti bendrais pagrindais, taip, kaip numatyta Įstatymo 38 straipsnio 1 dalyje. Mokiniais, kuriems skiriamas maitinimas iki siūlomų pataisų įsigaliojimo, jis būtų skiriamas, iki jie pabaigs profesinio mokymo programą. Taip pat vengiant tikslios nuorodos į įstaigų pavadinimą, numatoma, kad stipendijas administruos švietimo, mokslo ir sporto ministro įgaliota įstaiga.

Įstatymo projekte Nr. 1 siūloma patikslinti Įstatymo 39 straipsnį ir aiškiau reglamentuoti užmokestį už profesinį mokymą profesinio mokymo įstaigose.

Pagal Įstatymo 39 straipsnio 1 dalį dabartinė nuostata, kad nevalstybinėje profesinio mokymo įstaigoje užmokestį už profesinį mokymą nustato įstaigos savininkas (dalyvių susirinkimas), nekeičiama, tačiau pagal patikslintą formuluotę tais atvejais, kai nevalstybinei profesinio mokymo įstaigai skiriamos valstybės finansuojamos profesinio mokymo vietos, kurių skaičius nustatomas šio Įstatymo 18 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka, valstybės lėšos būtų skiriamos pagal Vyriausybės patvirtintą profesinio mokymo lėšų skaičiavimo vienam mokiniui metodiką.

Siūloma nustatyti, kad valstybinėje ir savivaldybės profesinio mokymo įstaigoje ir kitoje valstybinėje ar savivaldybės švietimo įstaigoje, vykdančioje valstybės finansuojamas formaliojo profesinio mokymo programas, užmokestis už profesinį mokymą taikomas tais atvejais, kai asmenys nesimoko valstybės finansuojamose profesinio mokymo vietose, kurių skaičius nustatomas šio Įstatymo 18 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka. Kitaip tariant, užmokestis būtų taikomas, jei asmenys mokytųsi valstybės nefinansuojamose vietose iš privačių lėšų, būtų siunčiami mokytis darbdavių ar sudarius sutartis su Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Įstatymo projekte Nr. 1 keičiamame 39 straipsnio 3 dalyje siūloma valstybinėse ir savivaldybių profesinio mokymo įstaigose reglamentuoti užmokestį už profesinį mokymą pagal formaliojo švietimo programas arba jų modulius, nustatant, kad jis apima mokymosi, ūkio lėšas ir lėšas asmens kompetencijoms vertinti (jei atliekamas asmens kompetencijų vertinimas), apskaičiuojamas pagal teisės aktų nustatytas metodikas. Taigi užmokestis už profesinį mokymą pagal formaliojo švietimo programas arba jų modulius valstybinėse ir savivaldybių profesinio mokymo įstaigose būtų apskaičiuojamas, taikant tas pačias taisykles ir nesiskirtų priklausomai nuo mokymą finansuojančio subjekto ar finansavimo šaltinio.

Siūloma nustatyti, kad valstybinėse ir savivaldybių profesinio mokymo įstaigose užmokestį už neformalųjį profesinį mokymą, papildomas praktinio mokymo paslaugas (nenumatytas profesinio mokymo programose), kitas profesinio mokymo įstaigos teikiamas paslaugas nustato profesinio mokymo įstaigos vadovas, suderinęs su profesinio mokymo įstaigos taryba. Manytina, kad toks reglamentavimas sudarytų galimybę profesinio mokymo įstaigoms lanksčiau ir operatyviau priimti sprendimus dėl užmokesčio už teikiamas paslaugas. Šiais atvejais taip pat turėtų būti laikomasi principo, kad už to paties pobūdžio ir apimties profesinio mokymo paslaugas profesinio mokymo įstaigoje negali būti nustatomas skirtingas užmokesčio dydis, priklausomai nuo lėšų šaltinio ar išlaidas apmokančio subjekto (įrašius pastarąją nuostatą, atsisakoma Įstatymo 39 straipsnio 4 ir 5 dalių, kuriose minimi (bet neapibrėžiami) fiksuoti įkainiai).

Įstatymo projektas Nr. 1 patikslintas pagal Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo Nr. VIII-450 15, 18, 21, 26, 28, 29, 36, 37 ir 38 straipsnių pakeitimo įstatymu Nr. XIV-1224 (įsigalioja 2023 m. sausio 1 d.) atliktus pakeitimus – formuluotė „pataisos pareigūnų profesinio mokymo įstaigos“ pakeista formuluote „bausmių vykdymo sistemos profesinio mokymo įstaigos“.

Įstatymo projektu Nr. 2, derinant su Įstatymo projektu Nr. 1, nustatoma, kad pirminis profesinis mokymas gali būti teikiamas ir kitai kvalifikacijai įgyti, taip pat tikslinamas teisės akto pavadinimas įrašant bendrinį pavadinimą – priėmimo mokytis pagal formaliojo profesinio mokymo programas į valstybines ir savivaldybių profesinio mokymo įstaigas ir kitas valstybinių ar savivaldybių švietimo įstaigas kriterijų sąrašas, ir patikslinamas ministro pareigų pavadinimas - švietimo, mokslo ir sporto ministras.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų Įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Sprendžiamoms problemoms ir siūlomoms jų sprendimo priemonėms pagrįsti, konsultuojantis su Vyriausybės strateginės analizės centru, buvo atliktas numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas. Priėmus Įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką Įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymų projektai neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip Įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Atsirastų galimybė darbdavių atstovams prisidėti prie profesinio mokymo pasiūlos planavimo, tiesiogiai dalyvaujant planavimo procese. Kvalifikuoto personalo pasiūla prisidėtų prie atskirų regionų gyvybingumo didėjimo plėtojant ir gerinant verslo sąlygas; darbdaviai, tikėdamiesi konkrečiame regione turėti kvalifikuotos darbo jėgos, vykdytų verslo plėtros darbus, verslui atsirastų intencija kurtis regionuose. Praplėtus bendradarbiavimo su profesinio mokymo įstaigomis įpročius – daugėtų atliekančių praktiką ar besimokančių pameistrystės mokymo forma dalis dalyvaujančiose įmonėse.

8. Ar Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

Įstatymų projektai įgyvendina Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“ darbus:

1. 1.8.2 veiksmą „Pakeisti Profesinio mokymo įstatymą ir kitus poįstatyminius teisės aktus, siekiant atnaujinti priėmimo į valstybės finansuojamas vietas profesiniame mokyme planavimo metodiką, kuri remtųsi regionų bei nacionalinio poreikio ateities prognozėmis“;
2. 1.8.5 veiksmą „Iveiklinti kompetencijų centrų sistemą, įgyvendinant nacionalinio mobilumo programą, užtikrinančią praktinio mokymo įgūdžių įgijimą sektoriniuose centruose ir PMI tinklaveiką“;
3. 1.2.18 veiksmą „Atlikti švietimo politiką formuojančių ir įgyvendinančių institucijų, funkcijų, atsakomybių ir vadybos modelių peržiūrą, modernizuoti valstybines informacines sistemas, teikiančias analitinius duomenis“.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus būtina pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymus, kitų įstatymų keisti, panaikinti ar priimti nereikės.

10. Ar Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, Įstatymo projekte Nr. 1 tikslinamos dvi sąvokos – Pirminis profesinis mokymas – (Pirminis profesinis mokymas – profesinis mokymas, skirtas pirmajai kvalifikacijai įgyti. Šiame įstatyme nustatytais atvejais pirminis profesinis mokymas gali būti teikiamas asmeniui, siekiančiam įgyti kitą kvalifikaciją) ir Praktinis profesinis (Praktinis profesinis mokymas – profesinio mokymo teikėjo teikiamas mokymas, kai profesiniai įgūdžiai ugdomi ir formuojami mokymui pritaikytose patalpose, aprūpintose būtinais profesinio mokymo kokybei užtikrinti materialiaisiais ištekliais, ir profesiniai įgūdžiai formuojami ir įtvirtinami realioje darbo vietoje).

11. Įstatymų projektų atitiktis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms bei Europos Sąjungos dokumentams

Įstatymų projektų nuostatos neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos teisei.

12. Jeigu Įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus Įstatymų projektus, švietimo, mokslo ir sporto ministras turės patvirtinti:

1) valstybės finansuojamų ir nefinansuojamų profesinio mokymo vietų skaičiaus nustatymo kriterijus;

2) priėmimo mokytis pagal valstybės finansuojamas neformaliojo profesinio mokymo programas tvarką;

3) neformaliojo profesinio mokymo tvarką;

4) ūkio lėšų skaičiavimo vienam mokiniui metodiką;

5) Formaliojo profesinio mokymo licencijavimo taisykles.

2. Priėmus Įstatymų projektus, Vyriausybė turės patvirtinti:

1) Tikslinių stipendijų skyrimo ir administravimo tvarką;

2) Mokinių, kurie mokosi pagal formaliojo profesinio mokymo programas ar jų modulius, siekdami įgyti pirmąją kvalifikaciją, stipendijų mokėjimo ir kitos materialinės paramos teikimo tvarkos aprašo naują redakciją.

3. Lietuvos Respublikos Vyriausybė turės pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 29 d. nutarimą Nr. 822 „Dėl Formaliojo profesinio mokymo licencijavimo taisyklių patvirtinimo“.

13. Kiek valstybės ir savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks Įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Įstatymų projektams įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų neprireiks.

Tais atvejais, kai asmenų profesinis mokymas bus vykdomas, sudarius sutartis su Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, išlaidos vienam asmeniui, apmokamos iš Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai patvirtintų valstybės biudžeto asignavimų, padidės, nes turės būti dengiamos ne tik mokymo, bet ir ūkio išlaidos, todėl turės būti peržiūrėtas siunčiamų mokytis asmenų skaičius.

14. Rengiant Įstatymų projektus gauti specialistų vertinimai ir išvados

1. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos sudaryta darbo grupė, kurios pagrindinis tikslas – parengti siūlymus Profesinio mokymo įstatymo pakeitimo įstatymui.

Darbo grupę sudarė įvairių institucijų (Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Lietuvos profesinio mokymo įstaigų asociacijos, Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Užimtumo tarnybos), PPMI Group, Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro) atstovai.

2. 2021 m. rugpjūčio 27 d. organizuota apskrito stalo diskusija su atsitiktinai pasirinkto Klaipėdos regiono darbdaviais, savivaldos atstovais, Užimtumo tarnybos atstovais, profesinio mokymo įstaigų atstovais, kurios tikslas buvo aptarti Klaipėdos regiono įgūdžių poreikius, profesinio mokymo pasiūlos planavimą, švietimo sistemos pasiūlos ir darbo rinkos poreikių atitikties stiprinimą. Įvardintas neatliepiamas darbdavių poreikis dėl reikalingų kvalifikuotų darbuotojų parengimo, darbdaviai akcentavo poreikį įtraukti į priėmimo proceso planavimą.

3. 2021 m. rugpjūčio 31 d. ir rugsėjo 10 d. fokus grupės diskusijos su Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacija bendrajam priėmimui organizuoti, šios konsultacijos tikslas identifikuoti problemas, dėl kurių kyla problemos planuojant ir vykdant priėmimą į profesinį mokymą: priėmimo planavimas pagal EVRK, centralizuotas priėmimas, planavimo lygmenys. Fiksuoti esamo

reglamentavimo probleminiai taškai dėl planavimo pagal kvalifikacijas ir programų suteikiančių kelias kvalifikacijas, aptartos galimybės organizuoti priėmimą, vietas paskirsčius pagal švietimo sritis ir regionus. Įvardintos galimos siūlomo modelio rizikos dėl priėmimo fakto kuris tenkina tik asmenų poreikius, bet ne darbo rinkos.

4. 2021 m. rugsėjo 10 d. organizuotas viešasis klausymas profesinio mokymo įstaigų vadovams, skirtas sudaryti galimybę profesinio mokymo įstaigų vadovams ar kitiems atstovams į klausimų svarstymą įsitraukti „tiesiogiai“, dalyvauti procese kartu su Profesinio mokymo įstatymo projekto rengėjais. Įvardintos rizikos dėl mažesnių mokyklų galimybių konkuruoti. Įvardinta dabartinio reglamentavimo problematika dėl detalaus planavimo iki savivaldybių ir mokymo įstaigų, bet aiškių kriterijų stokos bei esamo modelio nelankstumo pasikeitus situacijai regione, atėjus naujam investuotojui ar kt.

5. 2021 m. rugsėjo 10 d. paskelbtas kvietimas e-pilietis suinteresuotoms grupėms ir visuomenei teikti siūlymus dėl priėmimo į profesinį mokymą reglamentavimo pakeitimo keičiant Profesinio mokymo įstatymo 18 straipsnį (iki spalio 1 d.). Siūlymų negauta.

15. Įstatymų projektų reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinės paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai yra „profesinis mokymas“, „mokymo lėšos“, „ūkio lėšos“, „priėmimas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai Nėra.
